

slador in mnogo olja. Iz njega delajo jako mastno olje. Dober je pa tudi za pitanje prašičev in perutnine. Preše žirove so pa posebno škodljive za konje, ki celo poginejo, ako se jim dajo. Pa tudi kravam se ne sme jih dosti dajati.

Bukva je bila nekdanj še bolj razširjena po Evropi, nego je sedaj, ko so jo jeli izpodrivati iglasti lesovi, kateri imajo za stavbo večjo vrednost.

Navadni jesen (*Fraxinus excelsior* L.) Je kacij 20 do 40 metrov visoko drevo, s podolgasto krono in črnimi brsti. Listje ima po pet listnih parov, ki so podolgaсти in zobčasti. Cvetje je rumeno. Cvete v aprilu ali maju. Navadni jesen raste v dobri, rahli, vlažni zemlji, a potrebuje pa vendar solnčno lego. V senci ne vspeva. Jesen raste 200 do 300 let in od dvajsetega leta dalje rodi seme. Les je belorumen in se rabi za strugarška in kolarska dela, daje dobre vlačna kolesa, bilardne palice in obroče. Za drva pa ni posebne vrednosti. Mlad les je pepelnate barve. Listje rade jedo ovce in koze. Lub je grenek in pravijo, da je dobro zdravilo zoper mrzlico. Rabijo les tudi strojarji. Iz lubja izdelujejo se črne in modre barve. Seme se rabi za zdravila pri obistnih boleznih. Na jesenu žive španjske muhe.

Jesen raste daleč proti severu, a vendar mu pomladi škoduje pozen mraz. Posebno pa imajo v Angliji dosti lepih jesenov.

Korziški javor raste na Korziki in doseže visokost le kacij 10 metrov. Ta javor ima rumenzelen les. Cvete v aprilu ali maju.

V Kalabriji in na Siciliji je posebno navaden evropski jesen, kateri daje, če se zareže neki sok, ki se mana imenuje in se rabi v zdravilstvu.

V Ameriki imajo pa še mnogo drugih vrst jesenov, kateri dajo nekateri jako dober les za hišno opravo.

Mizarji posebno cenijo orehov les. Navadni oreh (*Junglans regia*) je prinesen v Evropo iz Perzije in se je razširil skoro po vsej Evropi. Drevo zraste jako visoko in doseže 20 metrov visokosti in doseže precejšnjo debelost. Oreh postane jako star. Orehov les je rujavkast, se da jako lepo politirati, je jako trajen, črv ga ne je tako, kakor druge lesove. Iz orehovitih jeder se dela olje, iz zelenih luščin pa rujave in črne barve.

Dober les imajo razni brsti. Za kurjavo ni dosti slabši od bukovega, tako ga pa rabijo strugarji in kolariji. Posebno delajo iz brsta puškina kopita. Listje bilo je dobro za krmo. Brst zahteva globoko, dobro, nekoliko vlažno in zvezno zemljo. Brst učaka visoko starost, samo trhljoba se ga rada loti.

Navadni brst (*Ulmus campestris*) raste po gorah in doseže 25 metrov visokost. Listje je bolj podolgasto in na obeh straneh kosmato. Cvete v aprilu in ima od štiridesetega leta dalje seme. V Severni Nemčiji je posebno znan široki gorski brst (*ulmus effusa* Wildonou), kateri naredi posebno široke veje. Navadni gorski brst (*ulmus montana*) pa ima jako gosto listje in širok vrh ter gladko deblo.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

1000 besed v minuti. Brzi brzjav je ameriška nova iznajdba, kateri utegne napraviti velik prevrat v pismenej pošti. Izumnik Patrik B. Delaney je kazal dobro uporabo nove iznajdbe v pričo strokovnjakov. Pri skušnji je aparat delal in razposlal 720 besed v minuti in to popolnoma jasno in razločno v daljavo 218 milj. Hitrost je potem pomnožil na 940 besedi v minuti. Kakor izumnik zagotavlja, da bodo po njegovem aparatu lahko 1000 besed odposlali v minuti brez težave. Stroški pa baje ne bodo višji nego 50 besed za pet centov. V obče se pričakuje, da bode ta iznajdba zelo tekmovala pismenej pošti, katero so sedaj po železnicah odpošiljali. Za trgovski promet bode seveda ta iznajdba velicega pomena.

Kmetijstvo.

Gnojenje vinogradov.

Za pametno obdelovanje vinogradov je potreba, da se v gotovi vrsti gnoje. Kar trta odtegne zemlji, mora se deloma nadomestiti z gnojenjem, da se ohrani zemlja v pravi moči. Da se sklepati, kako moč ima vinograd, po tem, kako rastejo trte. Pri tem se je posebno ozirati na prejšnje poletje; kajti v mokrem letu trte močnejše poganjajo, kakor v suhem. Vinogradi, ki slabo poganjajo tudi toliko ne rode, kakor vinogradi, ki močno poganjajo, kajti poslednji ima dovolj lesa in se potem tudi lahko obrežejo, in trta prinaša več grozdja.

Rodovitnost trte pa ni odvisna toliko od njene rasti, temveč od tega, kakor ugodna je zemlja. O tem se prepričamo, ako vinograd dalje časa gnojimo s pepelom, v katerem je mnogo kalija. Les bode v tem slučaju močno rasel, a grozdja bode še manj. Bolje pa rodi vinograd, če ga gnojimo z gnojem, v katerem je mnogo fosforja in dušca, kakor s strohljenim govejim gnojem, perutninskim gnojem itd. Za vinograde je najboljši gnoj, v katerem je mnogo kalija, dušca in fosforja.

Vinogradov ni treba gnojiti vsako leto, dosti je če se primerno gnoje vsaka tri leta, ali pa tudi še le na več let. Kdor ima več vinogradov, naj jih razdeli v več delov, in vsako leto drug del gnoji po vrsti. Hlevni gnoj, kompost i. t. d. naj se v zemlji kolikor je moč razstrese, umetni gnoj naj se pa dene le na posamična mesta. Gnoji se na razne načine. Najbolje je, če se mej vrstami izkopljejo jeseni globoke brazde, v katere se dene gnoj, bodi si živinski ali pa kompost.

Tako pride gnoj globoko v zemljo. S takim gnojenjem dosežemo, da gnoj močno vpliva in da se plevel preveč ne razrašča. Če se je jeseni gnojilo, se vspeh gnoja pokaže že drugo leto. Z umetnim gnojem se pa lahko tudi še le pomladi gnoji. Če se jeseni gnoji, izpere dež in sneg gnoj in ga voda nese seboj v spodnje plasti, kjer vpliva. Vinska trta gnoja ne potrebuje na vrhu. Če pa jeseni ni bilo moč gnojiti zaradi slabega vremena, je bolje, da se gnoj spravi do druge jeseni in še le potem gnoji. Gnoji se jeseni v vlažnem vremu, ali po prvem snegu razstrese v brazde in pusti na vrhu do